

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ เชียงพุทธบูรณาการ
สถานปฏิบัติธรรม โยคาวจร จังหวัดนครนายก
Model of Integrated Buddhist Learning Center Management:
Yokawajorn Dhamma Practice Center, Nakhonayok Province

¹พระครูปิยคุณาธาร (สุจริตรุการ),²พระครูพิจิตรศุกการ,

³มะลิวัลย์ โยธารักษ์, และ ⁴วันฉัตร ทิพย์มาศ,

¹Phrakhru Piyakhunathan Sujaritturakran, ²Phrakhru Pichitsupakarn,

³Phrakrupichitsupakan and ⁴Wanchat Thippamas

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

⁴วิทยาลัยเทคโนโลยีทักษิณอาชีวศึกษา, ประเทศไทย

^{1,2,3}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

⁴Vocational Technology Thaksin College, Thailand.

¹phrakhru02122514@gmail.com, ⁴smdamurai@gmail.com

Received May 10, 2020; Revised July 12, 2020; Accepted August 25, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชียงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก 2) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชียงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชียงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary

investigation) และวิเคราะห์โดยการสัมภาษณ์บุคคลผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 รูป/คน, ผู้เชี่ยวชาญ 4 รูป/คน, สทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) พบว่า

1. ด้านการบริหารจัดการบุคลากร มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ผู้บริหารสถานปฏิบัติธรรม 2) บุคลากรภายในสถานปฏิบัติธรรม 3) วิทยากรหลัก 4) วิทยากรกระบวนการ 5) ผู้ให้คำแนะนำอื่นๆ การบริหารจัดการบุคลากรมีจุดประสงค์หลักเพื่อ สร้างการทำงานเป็นทีมสร้างองค์กรให้เข้มแข็งจากภายในมีความสามัคคีเพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

2. ด้านบริหารจัดการงานวิชาการ ได้แก่ ประวัติศาสตร์องค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น การปฏิบัติธรรมและวิปัสสนากรรมฐานและการจัดการเรียนรู้ทักษะวิชาชีพ

3. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ มีองค์ประกอบหลัก 2 ส่วน คือ 1) การบริหารจัดการทรัพยากร มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าที่สุด 2) ด้านงบประมาณ มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อต่อยอดจากทุนเดิมที่มีอยู่ขยายเพิ่มได้ด้วยวิธีการมุ่งพัฒนาที่จิตใจคนเป็นหลัก เพื่อสร้างรายได้พึ่งพาตนเองได้ถาวรและยั่งยืน

4. ด้านการบริหารจัดการงานทั่วไป ได้แก่ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การติดตามและประเมินผล มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อสร้างเครือข่ายในชุมชนให้เข้มแข็งคนในชุมชนร่วมประชุม ร่วมบริหาร

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหารจัดการ, ศูนย์เรียนรู้, เชิงพุทธบูรณาการ

Abstract

The purposes of this research included: 1) to study the current conditions of the management of the integrated Buddhist learning center, Yokawajorn Dhamma Practice Center, Pak Phli district, Nakhonnayok province; 2) to study the model of the management of the integrated Buddhist learning center, Yokawajorn Dhamma Practice Center, Pak Phli district, Nakhonnayok province; 3) to present the management model of the integrated Buddhist learning center, Yokawajorn Dhamma Practice Center, Pak Phli district, Nakhonnayok province. Qualitative research method was used including documentary investigation, analysis of data gathered by interviewing 12 experts and 4

specialists and focus group discussion with 9 experts. The instruments used were in-depth interview format and focus group discussion format. The results revealed as the followings.

1. Personnel management consisted of 5 components including: 1) the administrator of the Dhamma practice center; 2) the personnel of the Dharma practice center; 3) the principal instructors, 4) the process instructors, and 5) other advisors. The primary purposes of personnel management were to build teamwork, strengthen the organization from within with solidarity for helping each other in improving the quality of life and society.

2. Academic management consisted of various topics such as the history of King Taksin the Great, Local cultural traditions, Dharma practice and meditation and learning management for professional skills.

3. Resource and budget management included 2 main components: 1) Resource management principally aimed at utilizing the available resources available as its maximal value; 2) Budgeting principally aimed at extending the existing funds through principal mental development in order to generate income for sustainable self-reliance.

4. General management included: organizing information systems, making action plans, putting the plans into action, monitoring and evaluation. The main aim was to create a strong community network that the people in the community participated and managed together.

Keywords: Model, Management, Learning Center, Buddhist Integration

บทนำ

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เกิดปัญหาสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ถูกกลืนหายไป เห็นความสำคัญ เพื่อการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นไปสู่ชุมชนเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน หน่วยงานต่างๆ ภายในท้องถิ่น เช่น หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน วัด สถานปฏิบัติธรรม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหา

ต่างๆ ที่เกิดขึ้น การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา แนวทางการพัฒนาจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นองค์ความรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ การจัดการความรู้ และการจัดการร่วมกันของคนในชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายตามบริบทของชุมชนโดยการพึ่งพาอาศัยกันและกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน บนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม อันนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (พระธรรมปิฎก, 2559)

รูปแบบการบริหารที่เน้นเป้าหมายและกระบวนการในการสร้างความสมดุลของโครงสร้าง ทุนสังคม ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน โดยวางแผนจาก คน ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน วัด สถานปฏิบัติธรรม หน่วยงานเอกชนระดับภูมิภาค หน่วยงานราชการระดับประเทศ ร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาจตุรร่วมผ่านขบวนการ (Collaborative effort) การนำการพัฒนาในรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการมาใช้ควบคู่กับการวางแผนที่มีการบริหารจัดการร่วมกันของคนภายในชุมชน เพื่อการขยายผลและเสนอแนะแนวทางในการสร้างบทบาทของภาคประชาชน เพื่อมุ่งพัฒนาเข้าสู่สังคมที่มีความสุข (Happiness society) ที่ใช้ตัวบ่งชี้วัดความสุข (Happiness) เป็นเป้าหมาย ในช่วงปี พ.ศ.2551 ได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ซึ่งสภาองค์กรชุมชน หมายถึง เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนของคนในชุมชนท้องถิ่นโดยคนในชุมชนท้องถิ่นและเพื่อคนในชุมชนท้องถิ่น เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดังกล่าวประกอบด้วย ตัวแทนของสถาบันในชุมชนท้องถิ่น เช่น โรงเรียน วัด สถานปฏิบัติธรรม สถานเอนกนาลัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ตัวแทนของกลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มกิจกรรมพัฒนาที่มีอยู่ในแต่ละชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้รู้ภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าร่วมใช้เวทีพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน ภายใต้จุดมุ่งหมายที่มุ่งมั่นที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่น มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีเวทีกลางในการพัฒนาความสำคัญของ”สัมมาวาจา” ยังจัดเป็นทักษะและวิชาชีพอีกประการหนึ่ง เพราะการพูดนั้นเป็นชุมชนท้องถิ่น ที่เปิดพื้นที่ให้กลุ่มกิจกรรมต่างๆ และการรวมกลุ่มของคนที่มีความตั้งใจทำสิ่งดีๆ เพื่อชุมชน หรือคนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนสร้างสรรค์สิ่งดีๆ เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ทั้งนี้ยังทำให้เกิดความร่วมมือ ลดปัญหาความขัดแย้ง ลดปัญหาการแบ่งฝ่ายใน

ชุมชนเพราะสภาองค์กรชุมชนเป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการปรึกษาหารือของทุกฝ่ายร่วมกันภายใต้วิถีชุมชน นอกจากนี้ ยังทำให้ชุมชนเกิดการจัดการความรู้จากวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นจริง เกี่ยวกับวิธีการจัดการตนเอง ซึ่งหมายถึง รูปแบบ ทิศทาง การพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นจะเปลี่ยนจากการรอคอยให้คนอื่นมาทำให้ มาเป็นคนในชุมชนท้องถิ่นเป็นคนคิดริเริ่ม และดำเนินการกันเองเป็นหลัก การพัฒนาดังกล่าว เป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ยึดเอาชุมชนเป็นฐานราก เป็นแกนกลาง ชุมชนชาวบ้านมีบทบาทสำคัญมากกว่าบุคคลภายนอกอันจะเป็นการทำให้เกิดกระบวนการประชาธิปไตยชุมชน (Local democratic) ที่เข้มแข็งที่ทำให้คนกลุ่มคน ต่างเข้ามาร่วมกันดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่น หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) หรือการเมืองภาคพลเมือง (National political sector) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ การกำหนดตนเองในการพัฒนา (ชุมชนเข้มแข็ง) การร่วมกระบวนการนโยบายสาธารณะ (ประชาสังคม: Civil society) และการตรวจสอบอำนาจรัฐ (การเมืองภาคประชาชน: Civil politics) เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นอีกระดับหนึ่ง (จตุพล ดวงจิตร และ ประยูร สุยะใจ, 2560)

แนวคิดการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Management community participation) หรือใช้กระบวนการประชาธิปไตยท้องถิ่น (Local democracy) ได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปสู่กระบวนการศึกษารูปแบบ วิธีการ เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชน และสังคมได้เป็นอย่างดี ตำบลโคกกรวด อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เป็นชุมชนที่มีการแบ่งเขตการปกครองดูแล มีพื้นที่ในการดูแลรับผิดชอบ 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านพรหมเพชร, หมู่ 2 บ้านหนองสองห้อง, หมู่ 3 บ้านเนินสะทอน, หมู่ 4 บ้านเลาคา, หมู่ 5 บ้านเนินใหม่, หมู่ 6 บ้านเหล่าทุ่งม่วง และ หมู่ 7 บ้านหนองหัวเสือ ถึงแม้ชาวบ้านตำบลโคกกรวดจะมีการแบ่งรูปแบบการปกครองที่แบ่งตามโครงสร้างการบริหารจัดการท้องถิ่นตามที่หน่วยงานภาครัฐกำหนดก็ตาม ชาวตำบลโคกกรวดยังสามารถดำเนินการร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ศักยภาพของชุมชน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พุนทางสังคม (Social capital) ผ่านกระบวนการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (Public sector) โดยทางชุมชนได้ทำการรวมกลุ่มกันในชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ การพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน หรือแม้กระทั่งการร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน การดำเนินกิจกรรมดังกล่าว

ในชุมชน เกิดขึ้นภายใต้ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ตำบลโคกกรวด ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนเป็นอย่างมาก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นและผู้วิจัยได้มีโอกาสได้มีโอกาสทำหน้าที่ประสานศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายกและได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงทำให้ผู้วิจัยได้จัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ และนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อความถูกต้องดีงาม ตลอดถึงจะเป็นประโยชน์และเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับพุทธบริษัท และประชาชนทั้งหลายในอาณาบริเวณทั้งใกล้และไกล อันจะนำมาซึ่งความสุขในสังคมไทยสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการใน สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก
2. เพื่อพัฒนารูปแบบ การบริหารจัดการบุคลากร การบริหารจัดการงานวิชาการ การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ และการบริหารจัดการงานทั่วไปของ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงพุทธบูรณาการชุมชนในพื้นที่ตำบลโคกกรวด อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาโดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการศูนย์การเรียนรู้แบบบูรณาการ ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 12 ท่าน แล้วนำข้อมูลร่างรูปแบบบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

1.2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน แล้วนำข้อมูลเพื่อวิเคราะห์นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

1.3 สนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) โดย สนทนากลุ่มเพื่อนำเสนอร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก โดยใช้เอกสารแนวสนทนากลุ่ม

2. สรุปผลการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เรียบเรียงข้อมูล โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งในส่วนข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด ตามจุดประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ หมู่ที่ 6 ตำบลโคกกรวด อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยสามารถสรุปผลวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมของศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร ตั้งอยู่เลขที่ 92 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกกรวด อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ซึ่งมีความพร้อมมีความมั่นคง ปลอดภัยเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนเพียงพอ 2) ด้านนโยบาย ของศูนย์การเรียนรู้ เชิงพุทธบูรณาการ มีนโยบายส่งเสริมสุขภาพกาย พัฒนาทักษะวิชาชีพ ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน ตลอดจนพัฒนาจิตและปัญญา 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าชาวบ้านทุกคนเห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์ และชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมสุขภาพกาย, พัฒนาทักษะวิชาชีพ, ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม,

ศึกษาประวัติศาสตร์ และพัฒนาจิตและปัญญา ที่ทางศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก ได้วางแผนงานไว้

2. การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ 1) แผนการดำเนินงานของการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ มีแผนงานโครงการ คือ แผนระยะสั้น 1 ปี (พ.ศ.2562) และแผนระยะยาว 3 ปี (พ.ศ.2563-2565) 2) คณะทำงานและบุคลากรในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรรับผิดชอบดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 งาน คือ งานทั่วไป และงานบริหาร 3) ด้านการจัดการงบประมาณเพื่ออุดหนุนการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร คือ เขียนเสนอเป็นเรื่องๆ ตามขั้นตอนของแผนการดำเนินงาน โดยมีแผนระยะสั้น 1 ปี โดยการปรับปรุงทัศนียภาพของศูนย์การเรียนรู้ และแผนระยะยาว 3 ปี 4) ด้านการจัดการสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวชุมชนจะเป็นรูปแบบเชื่อมโยง โดยกิจกรรมเด่นของชุมชนจะเน้นกิจกรรมที่ชาวบ้านประกอบอาชีพเป็นทุนเดิม และกิจกรรมสำคัญของทางจังหวัดนครนายก ซึ่งสามารถช่วยสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนและสามารถสืบทอดอนุรักษวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของคนภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี 5) ด้านการรักษาความปลอดภัย เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก มีพื้นที่จำนวนมากถึง 26 ไร่ ผู้เรียน ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยว ควรอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ ไม่ควรออกไปนอกพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับอนุญาต เพราะอาจจะเกิดอันตรายต่อผู้เรียน ผู้รับบริการ และนักท่องเที่ยวได้ ควรอยู่ภายในบริเวณพื้นที่ที่ทางศูนย์การเรียนรู้อนุญาตเท่านั้น ส่วนในด้านตัวอาคารจะมีการจัดเวรยามที่เป็นคนในชุมชนคอยดูแลรักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง 6) การสร้างเครือข่ายประชาสัมพันธ์ ศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก มีการประสานงานและสร้างเครือข่ายร่วมกับ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอครักษ์, ศูนย์พัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัยสวนดุสิตศูนย์นครนายก, โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, โรงเรียนเตรียมทหาร, โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายต่างๆ ในจังหวัดนครนายก และโรงเรียนระดับปฐมศึกษาต่างๆ ในจังหวัดนครนายก ที่คอยช่วยเหลือและสนับสนุน

3. นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ ข้อมูลนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ สถาน

ปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก คือ 1) วิธีการบริหารจัดการ ด้านโครงสร้างการบริหาร ของศูนย์การเรียนรู้ เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก การบริหารโครงสร้างทางการบริหารของศูนย์เรียนรู้นั้นมี 2 ลักษณะ คือ (1) ศูนย์เรียนรู้ที่มีลักษณะการบริหารงานแบบเป็นนิติบุคคล ซึ่งจะมีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นทางการมีการแบ่งหน้าที่ตามโครงสร้างทางการบริหารที่ชัดเจน และ (2) ศูนย์เรียนรู้ที่เป็นการดำเนินงานของกลุ่มชาวบ้าน จะมีการจัดแบ่งหน้าที่การบริหารงานโดยใช้ภาระหน้าที่เป็นตัวแบ่งโครงสร้างการบริหารงานงาน โครงการของศูนย์ฯ มีการบริหารจัดการของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ รับผิดชอบดูแล หรือให้การบริหารโครงการของศูนย์ธรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม มีความโปร่งใสในการทำงาน มีระเบียบ มีระบบในการทำงานประสานกัน อย่างลงตัว 2) วิธีการบริหารจัดการ ด้านการบริหารจัดการบุคลากร แนวทางการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ คือ (1) การนำรูปแบบการบริหารจัดการพอปกครองลูกมาใช้ คือ ผู้บริหารหรือประธานศูนย์ต้องทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้เห็น ทำให้ดูเพื่อให้สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ เกิดความศรัทธาและไว้วางใจ จนเกิดเป็นแนวร่วมในการทำงาน และเกิดความทุ่มเทเสียสละให้แก่ส่วนรวม (2) การบริหารจัดการบุคลากรจำเป็นต้องใช้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างมากในการทำงานและการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จ (3) การตั้งใจและการตอบแทนด้วยคำชมเชย ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงานด้านบุคลากรศูนย์การเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ฯ 3) วิธีการบริหารจัดการ ด้านงานวิชาการ (1) ส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาเรียนรู้กับหน่วยงานที่ชำนาญเฉพาะเรื่องวิชาที่เราต้องการ (2) ส่งเสริมสุขภาพ ปลูกผักปลอดสารพิษ (3) เชิญนักวิชาการมาเสริมความรู้เฉพาะด้านให้สมบูรณ์แบบ (4) บุคลากรทุกคนสามารถทดแทน ให้ความรู้ทุกๆ เรื่องทุกๆ ข้อมูลฐานเรียนรู้ได้ทั้งหมด 4) วิธีการบริหารจัดการ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ (1) งบประมาณของศูนย์เรียนรู้ฯ ในชุมชนส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการเงิน ซึ่งต้องมีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรม เพื่อขอรับการสนับสนุน (2) แนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณเพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด คือ การบริหารจัดการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงประกอบกับการบริหารจัดการตามแนวทางขององค์กรภาครัฐ 5) วิธีการบริหารจัดการ ด้านการบริหารงานทั่วไป (1) เน้นหารายได้เพิ่ม พยายามลดค่าใช้จ่าย (2) รายได้จากกลุ่มคณะผู้มาศึกษาดูงาน เงินรับบริจาค (3) ค่ารับฝึกอบรม ค่า

วิทยาการให้ความรู้ (4) ประชุมแผนงาน ติดตามผลจัดทำงบประมาณประจำปี 6) วิธีการบริหารจัดการ ด้านการบริหารจัดการวิชาการ ของศูนย์การเรียนรู้ เชียงพุดบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก บุคลากร ต้องมีความศรัทธา ตั้งใจ ตั้งมั่น ในการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความขยันโดยยึดหลัก เพื่อต้องการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งๆขึ้นไป ยอมรับคำติชมเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงตนเอง

อภิปรายผล

ผลการศึกษารวบรวมเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมา อภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งมีความพร้อม มีความมั่นคง ปลอดภัย เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวภูมิ วรวิทย์พินิต (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” พบว่า ศูนย์เรียนเรียนรู้เมืองเพชร ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านที่อยู่ท่ามกลางหุบเขา และติดทะเล ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรและปศุสัตว์และมีการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสนใจที่จะเรียนรู้เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมอ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแบบวิถีเมืองเพชรของจังหวัดเพชรบุรี ยังมีบทบาทในการให้ความรู้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่และนอกพื้นที่ 2) รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้น คือ “PETCH Model” มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ Participation (การมีส่วนร่วม) Evolution enough (ความพอเพียง) Technology (การนำเอาเทคโนโลยีและหลักวิทยาศาสตร์มาปฏิบัติ) Community (ชุมชน) และ Harmony (ความกลมกลืน) 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า รูปแบบการพัฒนาจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับ ภูมิปัญญาเป็นความรู้ดั้งเดิมอันประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน ไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กับการทำมาหาเลี้ยงชีพ และ 4) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการ

จัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มีแผนการบริหารจัดการหลากหลายอย่างเป็นระบบ ทั้งคณะทำงานและบุคลากร การบริหารงบประมาณ ด้านสถานที่และด้านการรักษาความปลอดภัย ซึ่งมีความใกล้เคียงกับการศึกษาของพระมหาสุทิตย์ อากาศโร, (2561) ได้วิจัยเรื่อง“การเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา”พบว่า พระสงฆ์ในพื้นที่ 15 จังหวัดที่ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา ได้มีแนวทางการบูรณาการและการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมใน 4 ลักษณะ คือ 1) การประยุกต์โดยอาศัยบทบาท หน้าที่ ในฐานะพระสงฆ์และบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 2) การประยุกต์โดยอาศัยปัญหาของวัดและชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา 3) การประยุกต์โดยอาศัยการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาและความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) การประยุกต์หลักพุทธธรรมร่วมกับศาสตร์สมัยใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อการสร้างประโยชน์และความสุขของบุคคลและสังคม โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้

3. นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก ในด้านต่างๆ คือ (1) วิธีการบริหารจัดการ ด้านโครงสร้างการบริหาร (2) ด้านการบริหารจัดการบุคลากร (3) ด้านงานวิชาการ ของศูนย์การเรียนรู้ เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก (4) ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ (5) ด้านการบริหารงานทั่วไปและ (6) ด้านการบริหารจัดการวิชาการ ซึ่งผลจากการศึกษาทั้ง 6 ด้านพบว่าโดยรวมมีความเหมาะสม และมีข้อเสนอแนะในแต่ละด้านแตกต่างกันออกไปตามบริบทของด้านนั้นๆ และควรอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสรุปเป็นรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร จังหวัดนครนายก

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

สภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมของศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สถานปฏิบัติธรรมโยคาวจร ตั้งอยู่เลขที่ 92 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกกรวด อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ซึ่งมีความพร้อมมีความมั่นคงปลอดภัยเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนเพียงพอ 2) ด้านนโยบาย ของศูนย์การเรียนรู้ เชิงพุทธบูรณาการ มีนโยบาย ส่งเสริมสุขภาพกาย พัฒนาทักษะวิชาชีพ ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม ศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน ตลอดถึงพัฒนาจิตและปัญญา 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าชาวบ้านทุกคนเห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์ และชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมสุขภาพกาย, พัฒนาทักษะวิชาชีพ, ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, (2554), *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)* กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ, (2562), *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- จตุพล ดวงจิตรและประยูร สุขะใจ, (2560), *การบูรณาการหลักการบริหารเชิงพุทธในการส่งเสริมการขับเคลื่อนองค์กรชุมชนในลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่าง*, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- พระธรรมปิฎก, (2559), *การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา*, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, (2561), *การเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา*, โครงการการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สุภูมิ วรวิทย์พินิต, (2560), *การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.